

POZYTYWNA INTEGRACJA SPOŁECZNA

podsumowanie działań
w 2019 roku

MIASTO
STOŁECZNE
WARSZAWA

OPIS PROJEKTU

Zadanie jest realizowane od 2017 roku i jest skierowane do młodzieży i młodych dorosłych (16-26 lat) z warszawskiej Pragi Północ, Pragi Południe i Targówka, znajdującej się w trudnej sytuacji życiowej, zagrożonej marginalizacją, znajdującej się w kryzysie bezdomności, wywodzącej się ze środowisk defaworyzowanych.

Uczestnicy projektu mają możliwość korzystania z różnych form wsparcia, których głównym celem jest kształtowanie w nich prawidłowych postaw społecznych i dążenie do samodzielnego, niezależnego od instytucji pomocy społecznej, funkcjonowania – w tym aktywizacji edukacyjnej i zawodowej.

Działania w projekcie są realizowane w dwóch miejscach:

- Klubie Dobre Flow prowadzonym przez Fundację Twoja Pasja
- siedzibie Fundacji po DRUGIE.

Młodzież ma możliwość korzystania różnorodnych form wsparcia stanowiących odpowiedź na jej potrzeby. Przede wszystkim uczestnicy działania są obejmowani wsparciem asystenta/opiekuna usamodzielnienia, który jest ich przewodnikiem we wszystkich działaniach – wspiera w dokonywaniu właściwych wyborów, układa plan działań, motywuje do podejmowania nowych, konstruktywnych wyzwań.

Asystent we współpracy z uczestnikiem opracowuje indywidualny program readaptacji, w którym zawarte są najważniejsze działania jakie ma podjąć uczestnik, na bieżąco program jest uaktualniany i weryfikowany.

Uczestnicy projektu w Klubie Dobre Flow korzystać mogą z następujących form wsparcia:

- socjoterapia,
- reedukacja (uzupełnianie wiedzy szkolnej, nauka języka angielskiego),
- twórcza socjalizacja po przez: pracownię plastyczną, audio-video, studio tańca i sztuk teatralnych, studio nagrań, zespół muzyczny, treningi sportowe (piłka nożna, boks), udział w ogólnopolskich i międzynarodowych projektach artystycznych,
- grupa wsparcia (tzw. Warsztat Dobrego Życia),
- wyżywienie,
- wyjazdy integracyjne i terapeutyczne,
- możliwość realizacji własnych inicjatyw.

Z kolei w Fundacji po DRUGIE realizowane są następujące działania:

- pomoc psychologiczna,
- pomoc terapeuty uzależnień,
- mediacje,
- pomoc prawną,
- doradztwo zawodowe,
- grupa wsparcia,

- wyżywienie.

Bardzo ważnym narzędziem wsparcia uczestników jest możliwość kwaterowania ich w hostelach pracowniczych. Młode osoby, pozbawione dachu nad głową, mają możliwość skorzystania z zakwaterowania przez czas 3 miesięcy. W tym okresie, przy jednoczesnym wsparciu specjalistów, powinny uregulować swoją sytuację na tyle, by samodzielnie pokrywać koszty zakwaterowania.

W ramach działania zaplanowane zostały również warsztaty kompetencji rodzicielskich – program edukacyjny „Gdy zostanę MAMA/TATĄ będę kochać nad życie” oraz organizacja festiwalu profilaktycznego.

CELE

- Kształtowanie postaw aktywności społecznej i zawodowej młodzieży i młodych dorosłych w wieku 16-26 lat zamieszkujących obszary rewitalizowane Pragi Północ, Pragi Południe i Targówka zagrożonej wykluczeniem społecznym oraz wprowadzanie nowoczesnych metod aktywizacji społeczno-zawodowej.
- Wyrównywanie szans społecznych poprzez aktywizację edukacyjną, zawodową i społeczną oraz zwiększenie efektywności instytucji publicznych i niepublicznych działających na rzecz młodzieży, młodych dorosłych i ich rodzin.
- Zapobieganie patologiom społecznym i demoralizacji młodych dorosłych.
- Tworzenie bezpiecznej, "oswojonej" przestrzeni do rozwoju i samorealizacji uczestników projektu (Klub Dobre Flow).
- Zapewnienie dostępu do pomocy specjalistycznej.
- Zapewnienie bezpiecznych warunków życiowych (mieszkanie interwencyjne).
- Rozwój lokalnej aktywności i integracja społeczności wokół konstruktywnych inicjatyw (m.in. festiwal profilaktyczny)
- Promowanie zdrowego stylu życia i odpowiedzialności za jego jakość.
- Promowanie i wdrażanie metod pracy w zakresie edukacji pozaformalnej.
- Rozwój edukacji przez sztukę i twórczą resocjalizację.

EWALUACJA

Niniejszy dokument stanowi podsumowanie działań podjętych w projekcie „Pozytywna Integracja Społeczna” w 2019 roku. Podstawą do stworzenia ewaluacji są informacje zebrane z następujących źródeł:

- ankiet wypełnianych przez beneficjentów;
- dokumentacji projektowej (diagnozy, indywidualne plany działania, indywidualne programy readaptacji, notatki itp.);

- wywiadów z kadrą zatrudnioną w projekcie;
- wywiadów z uczestnikami.

Przeprowadzenie ewaluacji ma na celu udzielenie odpowiedzi na pytanie czy udzielane uczestnikom wsparcie prowadzi do realizacji założeń projektu oraz zbadanie czy narzędzia wykorzystane w zadaniu są odpowiednie i skuteczne.

W ewaluacji zostaną uwzględnione również podsumowania dotyczące realizacji projektu w latach 2017 i 2018, co pozwoli na szerokie omówienie działania i przyjrzenie się jego efektywności.

REKRUTACJA

Rekrutacja do projektu prowadzona była w sposób ciągły przez wszystkich partnerów projektu.

Odbывała się we współpracy z podmiotami integracji społecznej działającymi na terenie Prag, Targówka oraz miasta (np. Warszawskie Centrum Pomocy Rodzinie, Warszawski Ośrodek Interwencji Kryzysowej), ale również w oparciu o samą młodzież, która włącza do działań projektowych swoich rówieśników.

W **2017 roku** w działaniu brało udział **34 uczestników**, którzy pozostawali w stałym kontakcie z asystentami/opiekunami usamodzielnienia. (Do projektu zostało zrekrutowanych 38 osób, jednak 4 nie zdecydowały się na podjęcie współpracy).

W **2018 roku** do projektu zostało zrekrutowanych **30 uczestników** i kolejnych **34 uczestników** w 2019 roku.

Łącznie w zadaniu uczestniczyło 98 osób.

Część uczestników korzystała ze wsparcia w wąskim wymiarze – np. w związku z koniecznością podjęcia interwencji prawnej, czy poszukiwaniem pracy – jednak zdecydowana większość to uczestnicy długofalowi.

Spośród 34 uczestników zrekrutowanych do zadania w 2017 roku przez cały czas trwania projektu w stałym kontakcie z kadrą pozostawało aż 27 z nich.

Fakt długiego utrzymywania się w projekcie wskazuje na dwa ważne powody:

1. młodzież potrzebuje stałych relacji z dorosłymi (asystentami), z których porad i wsparcia może korzystać przez cały czas
2. złożoność problemów, z którymi uczestnicy rozpoczynają udział w projekcie (rozwiązanie i poprawa sytuacji wymaga czasu).

Wszyscy uczestnicy zadania pochodzą z terenów rewitalizowanych warszawskich Prag i Targówka. Najmłodsi mają 16 lat, zaś najstarsi 26 lat.

CHARAKTERYSTYKA UCZESTNIKÓW

W ewaluacji przeprowadzonej na zakończenie 2018 roku dokonano podziału uczestników na dwie grupy:

- grupa pierwsza – młodzież korzystająca ze wsparcia asystenta w Fundacji po DRUGIE;
- grupa druga – młodzież korzystająca ze wsparcia asystentów w Fundacji Twoja Pasja.

Dokonany podział wydaje się uzasadniony, bowiem beneficjenci obydwu grup różnią się zarówno wiekiem (w grupie pierwszej jest zdecydowanie więcej starszych uczestników) jak i sytuacją życiową (zdecydowana większość uczestników grupy pierwszej to osoby, które muszą być samodzielne, w grupie drugiej większość to osoby zależne – utrzymujące się w swoich rodzinach).

Warto jednak przyjrzeć się bliżej uczestnikom z obydwu grup.

GRUPA PIERWSZA

Wszyscy uczestnicy wsparcia to osoby pełnoletnie.

Tylko w czterech przypadkach (2017-2019) były to osoby uczące się w trybie dziennym, jedynie w dwóch nauka była kontynuowana i została zakończona.

Zdecydowana większość uczestników nie uczy się, jednocześnie nie mając przygotowania zawodowego. Większość ma jedynie ukończone gimnazjum, a nawet są osoby, które nie miały skończonej edukacji w szkole podstawowej.

Zatem przygotowanie grupy do pracy zawodowej jest na niskim poziomie. Uczestnicy mogą podejmować głównie prace niewymagające kwalifikacji, co jednocześnie przekładać się będzie na niskie zarobki.

Ponad połowa uczestników ma doświadczenie pobytu w pieczy zastępczej (rodziny zastępcze, domy dziecka) jak również w placówkach socjalizacyjnych i resocjalizacyjnych dla nieletnich. Kiloro uczestników przebywało również w aresztach śledczych i zakładach karnych.

Uczestnicy mają liczne problemy z prawem, z których najczęstszym są zadłużenia związane z braniem tzw. chwilówek, jazdą bez biletu, czy kupowaniem telefonów komórkowych. Niektórzy uczestnicy potrzebują pomocy w sprawach karnych – często chodzi jedynie o kontakty z kuratorem, czy realizację prac społecznych, ale również sprawach rodzinnych – opieka nad dzieckiem, alimentacja.

Znaczna część uczestników miała kontakt z substancjami psychoaktywnymi i ponad połowa zażywała je w sposób szkodliwy lub jest uzależniona.

Podstawowym problemem niektórych uczestników jest jednak brak dachu nad głową. Ich bezdomność spowodowana jest przede wszystkim trudną sytuacją rodzinną, jak również pobytami w placówkach i zakładach karnych.

GRUPA DRUGA

Grupa druga jest zróżnicowana i na przestrzeni trzech lat realizacji zadania można zauważyć nowe problemy, które pojawiły się w tej grupie.

W pierwszych miesiącach realizacji zadania (lata 2017 i 2018) zdecydowaną większość stanowiły osoby uczące się w systemie dziennym, posiadające aspiracje do dalszego kształcenia i zdobywania kwalifikacji. Jeśli wśród uczestników z tej grupy pojawiały się zaległości edukacyjne, nie były one dłuższe niż jeden rok. Jednocześnie inne trudności związane np. z osiąganiem słabszych wyników, uczestnicy byli gotowi pokonywać (choćaby poprzez udział w zajęciach reedukacyjnych). Uczestnicy, choć edukacja nie zawsze stanowiła dla nich życiowy priorytet, byli świadomi potrzeby kształcenia się i posiadali aspiracje związane z własnym rozwojem – zrobienie matury, pójście na studia.

Wśród uczestników nie było osób uzależnionych, ale część miała już kontakt z alkoholem, co można uznać jednak za zachowanie typowe dla nastolatków. Uczestnicy nie przyznawali się do stosowania innych używek – poza kilkoma osobami, które przyznały, że paliły marihuanę. Miało to jednak charakter jednorazowy, eksperymentalny.

Warto również zauważyć, że pełnoletni uczestnicy starali się podejmować pracę zawodową (głównie prace dorywcze), jednak potrafili godzić je z obowiązkami edukacyjnymi.

Znaczną część uczestników rekrutowanych w pierwszym okresie realizacji projektu stanowiły osoby, które jako dzieci uczęszczały do świetlicy socjoterapeutycznej „Mały Książę” prowadzonej przez Stowarzyszenie Otwarte Drzwi. Bez wątplenia udział w zajęciach świetlicy miał korzystny wpływ na ich funkcjonowanie – potrafili pracować zespołowo, posiadali umiejętność zgłaszania swoich problemów, współpracowali z kadrą, mieli gotowość do pokonywania własnych słabości i problemów.

Na przestrzeni ostatnich miesięcy (2019 rok) charakterystyka uczestników uległa zmianie. W Klubie Dobre Flow pojawiły się nowe osoby, a wraz z nimi szereg nowych problemów i wyzwań. Znaczna część uczestników przejawiała zachowania depresyjne, co więcej afirmowała ten stan (subkultura Sad Boy, alternatywki), pojawiły się leki psychotropowe, jako forma narkotyzowania się. Uczestnicy przejawiali niechęć do edukacji i systemu. Ich udział w życiu społecznym często ograniczał się do budowania wirtualnych relacji i prowadzenia rozmów za pomocą komunikatorów.

Duża część uczestników posiadała problemy ze zdrowiem – leczenie stomatologiczne, neurologiczne, ortopedyczne i inne.

W grupie były również osoby z zespołem FAS, które często nie znajdowały w szkole odpowiedniego wsparcia. Placówki stawiały przed nimi takie same wymagania jak przed innymi rówieśnikami, co prowadziło do ich zniechęcenia i rezygnacji.

Częstym problemem, który pojawiał się w przypadku uczestników było doświadczanie przemocy w rodzinie i związane z tym ucieczki z domów.

Warto również zwrócić uwagę na spostrzeżenia, asystentów, socjoterapeutki i reedukatorów odnoszące się do życiowych postaw uczestników. Zauważyli oni, że młodzież charakteryzuje się brakiem poczucia sensu i celu w życiu. Wstydzi się swoich dobrych cech, boi się pokazywać światu własne umiejętności i talenty.

To poważne ograniczenie zderza się ze światem promowanym w mediach i pop kulturze prezentującym seks bez zobowiązań, nagość, imprezy, narkotyki jako swoiste wartości, które wpływają na pozycję w grupie rówieśniczej. W związku z tym potrzeba samowychowania i rozwoju jest kompletnie zaburzona.

Analizując profile uczestników z grupy pierwszej (korzystającej ze wsparcia asystenta w FpD) i z grupy drugiej (objętej wsparciem asystenta w Klubie Dobre Flow) dostrzegamy dość duże różnice. Należy zauważyć jednak, że uczestnicy z obydwu grup potrzebują wsparcia w podejmowaniu konstruktywnych działań i przezwyciężaniu trudnych sytuacji. Przed uczestnikami z obydwu grup stawiane będą nieco inne zadania, które mają prowadzić do poprawy ich sytuacji. Inaczej będą zatem wyglądały ich osiągnięcia.

OCZEKIWANIA UCZESTNIKÓW

Wszystkie osoby włączane do działania wypełniały ankiety ewaluacyjne, w których określały m.in. swoje oczekiwania. Będą one różnić się w zależności od indywidualnej sytuacji uczestników, jednak częścią wspólną, która wyłania się na podstawie ankiet, jest **postawa bierności, brak optymizmu i nadziei, że sytuacja osobista może ulec poprawie.**

Opiekun usamodzielnienia w Fundacji po DRUGIE:

To bardzo niepokojące, że osoby, które mają zaledwie osiemnaście czy dwadzieścia lat, nie mają w sobie pewnego optymizmu i chęci do pracy nad sobą. Postawa rezygnacyjna lub podejście w stylu „gorzej być nie może, ale lepiej też nie” stanowią pierwszą barierę, którą musimy pokonać w pracy z młodzieżą. Uczestnicy muszą poczuć, zrozumieć, że zmiana jest możliwa, ale jednocześnie muszą zdawać sobie sprawę, że jest to pewien proces. Poprawa jest rozłożona w czasie i na rezultaty trzeba poczekać. To jest kolejna ważna trudność, bowiem młode osoby są nastawione na uzyskiwanie efektów tu i teraz.

Mimo to, młodzież przystępująca do projektu deklaruje chęć korzystania z pomocy. W przypadku osób zagrożonych bezdomnością pierwszą i zasadniczą przesłanką przystąpienia do działania jest **możliwość uzyskania zakwaterowania.**

Uczestnik projektu – mieszkaniec hostelu, wpierany przez asystenta w Fundacji po DRUGIE:

Do Fundacji po DRUGIE przyszedłem przede wszystkim dlatego, że nie miałem gdzie się podziąć. Wyszedłem z aresztu i z różnych powodów nie mogłem wrócić do domu. Moją główną motywacją do nawiązania współpracy było uzyskanie dachu nad głową. Potem okazało się, że są jeszcze inne możliwości – jak chociażby pomoc psychologa. Gdyby jednak nie było możliwości zakwaterowania, sama pomoc psychologiczna nie zainteresowałaby mnie.

Uczestnicy, którzy korzystają ze wsparcia asystentów w Klubie Dobre Flow, swój udział w projekcie motywują często koniecznością poprawy sytuacji w szkole.

Uczestnik projektu – wspierany przez asystenta w Klubie Dobre Flow:

Dla mnie najważniejsze było zdanie do następnej klasy i poprawa ocen, udało się! Na początku jednak nastawiony byłem z dużą rezerwą, ale im bardziej włączałem się w działania, tym więcej udawało mi się zrobić.

Uczestnicy przystępując do projektu zwykle są nastawieni na rozwiązanie konkretnego problemu – pomoc w zakwaterowaniu, poprawa ocen, czy interwencja w sprawie sądowej – dopiero po pewnym czasie, gdy włączą się w działania zaczynają dostrzegać, że ma ono kompleksowy charakter, a spraw, nad którymi warto popracować jest zdecydowanie więcej.

REZULTATY

Opracowując wyniki ewaluacji, odniosę się do rezultatów, jakie zostały założone przed uruchomieniem projektu. Każdy omówiony zostanie w osobnym punkcie.

1/ Podniesienie kompetencji społecznych i zawodowych młodzieży i młodych dorosłych 16-26 lat

Rezultat był badany w oparciu o analizę dokumentów (indywidualnych programów readaptacji) oraz ocenę specjalistów zaangażowanych w pracę z uczestnikiem, z uwzględnieniem podjętych przez uczestnika inicjatyw i osiągnięć w pracy nad zmianą.

W 2019 roku do projektu przystąpiło 19 nowych uczestników korzystających ze wsparcia w Fundacji Twoja Pasja i 15 nowych uczestników korzystających ze wsparcia w Fundacji po DRUGIE.

- 34 uczestników zostało objętych indywidualnymi programami readaptacji – co oznacza, że aż tyle osób uzyskało wskazówki i plan działania, które zmierzać mają do poprawy ich sytuacji
- 34 uczestników podjęło współpracę ze specjalistami (dostosowaną do ich potrzeb); 34 uczestników brało udział w działaniach grupowych

Wśród uczestników projektu były osoby doświadczające bezdomności i pierwszą sprawą, którą należało zabezpieczyć było udzielenie schronienia. Jeśli była taka możliwość młodzież była kwaterowana w mieszkaniu treningowym prowadzonym przez Fundację po DRUGIE. Z tej możliwości w 2019 roku skorzystało aż 7 uczestników projektu.

Opiekun usamodzielnienia w Fundacji po DRUGIE:

Za każdym razem, jeśli jest miejsce w mieszkaniu, kierujemy uczestników właśnie tam. Jednak w 2019 roku mieszkania były często zapelnione i niektórzy uczestnicy projektu musieli skorzystać z zakwaterowania w hostelu pracowniczym. Warto jednak zaznaczyć, że aż 4 osoby, które zostały umieszczone w hostelu, po pewnym czasie przeniesione zostały do mieszkania treningowego.

Z zakwaterowania interwencyjnego w 2019 r. skorzystało 13 uczestników, z czego:

- 5 musiało opuścić hostel ze względu na łamanie regulaminu (uzależnienia, kradzieże),
- 4 zostało przeniesionych do mieszkania treningowego,
- 2 zostało skierowanych na terapie uzależnień,
- 4 kontynuuje wsparcie.

KOMPETENCJE SPOŁECZNE

Udział młodzieży w aktywnościach zaproponowanych w ramach zadania oraz jej korzystanie ze wsparcia specjalistycznego przekładały się na podniesienie jej kompetencji społecznych.

Uczestnicy poprawiali swoje funkcjonowanie w różnych obszarach, ale warto w tym miejscu zwrócić uwagę na kilka najistotniejszych.

Młodzież czynnie korzystała ze wsparcia specjalistów zatrudnionych w projekcie, co było wynikiem przeprowadzonych diagnoz wskazujących na obszary wymagające poprawy.

Pomoc psychologiczna

12 uczestników (10 dziewcząt i 2 chłopców) korzystało z poradnictwa psychologicznego, które świadczone raz w tygodniu w wymiarze pięciu godzin zegarowych, gdzie na jedno spotkanie przeznaczano jedną godzinę. W tej grupie 10 osób korzystało z poradnictwa systematycznie, przynajmniej co drugi tydzień, w czasie nie krótszym niż trzy miesiące. 4 osoby korzystały ze wsparcia przez cały rok, 3 dłużej niż sześć miesięcy.

Jednocześnie w ramach zadania prowadzono jednorazowe sesje z uczestnikami poszukującymi wsparcia w sytuacjach nagłych.

Na sesjach poruszano sprawy dotyczące problemów osobistych: relacji rówieśniczych, rodzinnych, problemów związanych z dojrzewaniem, podejmowaniem życiowych decyzji. Uczestnicy byli zachęceni do zwiększania wglądu w siebie i w motywy swojego postępowania, podwyższania umiejętności społecznych, empatii.

Podczas sesji korzystano z testów psychologicznych: ACL i kwestionariusza schematów, co pozwalało uczestnikom lepiej zrozumieć siebie. Większość uczestników wsparcia miała deficyty w zaspokojeniu podstawowych potrzeb psychologicznych, głównie potrzeby bezpieczeństwa. W trakcie spotkań mieli okazję do poznawczego i emocjonalnego przepracowania problemów, a także – pod wpływem zmian w rozumieniu i przeżywaniu – planowania zmian w zachowaniu, które było do tej problematyczne.

Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na fakt, iż zaplanowane wsparcie psychologa w wymiarze 5 godzin tygodniowo jest niewystarczające wobec potrzeb uczestników.

Pomoc terapeuty uzależnień

Z tej formy wsparcia korzystali przede wszystkim odbiorcy działań Fundacji po DRUGIE, wśród których rozpoznano szkodliwe zażywanie substancji psychoaktywnych lub uzależnienie.

W 2019 roku:

- 4 osoby zgłosiły się na zamknięte terapie leczenia uzależnień;
- 1 osoba ukończyła terapię;
- 3 osoby przerwały leczenie, z tym jednak zastrzeżeniem, że jedna z nich po opuszczeniu terapii utrzymuje trzeźwość i współpracuje z terapeutą, 2 pozostałe są w czynnym uzależnieniu;
- 2 osoby (po terapiach odbytych we wcześniejszych okresach życia) utrzymują trzeźwość i pozostają w kontakcie z terapeutą uzależnień.

Pomoc prawna

17 osób uzyskało kompleksową pomoc prawną, dodatkowo kilka skorzystało z jednorazowej pomocy, polegającej na ustaleniu sytuacji prawnej i ewentualnie podjęciu jednorazowych działań prawnych. Niektóre osoby pozostawały w stałym kontakcie z prawnikiem, pojawiając się często na dyżurze informując o swojej sytuacji na bieżąco.

Do sukcesów należy zaliczyć na pewno uzyskanie trzech sądowych postanowień o zastosowaniu dozoru elektronicznego, uregulowanie sytuacji prawnej dziecka jednej z podopiecznych w zakresie kontaktów z ojcem, a także kilka podpisanych porozumień z wierzycielami w sprawach dotyczących spłacania zadłużeń. Nie wszystkie porozumienia były ostatecznie realizowane, jednak zazwyczaj wynikało to z rozpoczęcia terapii, co w kontekście pomocy z zakresu terapii uzależnień udzielanej w projekcie, również należy uznać za sukces.

Reasumując – w 2019 roku:

- 6 osób reguluje zadłużenia;
- w 3 przypadkach zastosowano dozór elektroniczny;
- sfinalizowano 1 adopcję;
- uregulowano kontakty z dzieckiem.

W kontekście podnoszenia kompetencji społecznych uczestników należy również zauważyć, że pomoc prawna ma także elementy edukacyjne, które sprzyjają budowaniu prawidłowych postaw. Młodzież dowiaduje się i uczy, że sprawy prawne należy regulować, że rozwiązaniem trudnych sytuacji nie jest unikanie konsekwencji, albo rozwlekanie spraw w czasie. Uczestnicy nabywają wiedzę o tym, jak ważne jest dotrzymanie terminów i odpowiednie reagowanie na pojawiające się problemy.

Mediacje

Ta forma wsparcia cieszyła się najmniejszym zainteresowaniem uczestników, co jest przede wszystkim związane z faktem, iż większość nich nie wie na czym polegają mediacje. Dlatego, w chwili ich przystępowania do projektu byli informowani o możliwości skorzystania z mediacji.

Młodzież korzystała z mediacji przede wszystkim w sytuacjach konfliktów rówieśniczych. Jedna para uczestniczyła w nich w celu uregulowania wzajemnej relacji (rozstanie, wspólne zadłużenia, dziecko). Jednak mimo kilku spotkań, nie udało się doprowadzić do konsensusu, a sytuacja pary nadal pozostaje nierozwiązana – obydwójce nie chcą, by zajął się tym sąd, jednocześnie nie są w stanie dojść do żadnego porozumienia.

Grupy wsparcia

Ważnym elementem wpływającym na budowanie kompetencji społecznych uczestników były prowadzone w projekcie grupy wsparcia.

Jedna grupa prowadzona była w Fundacji po DRUGIE; druga w Klubie Dobre Flow.

Grupy stanowiły przestrzeń do omawiania bieżących problemów nurtujących uczestników, ale także były okazją do podejmowania tematów o charakterze ogólnym, co tworzyło okazję do wymiany poglądów i opinii.

Uczestniczka grupy objęta wsparciem w Fundacji po DRUGIE:

Nie mam takiej potrzeby, żeby mówić o moich osobistych sprawach w grupie, wolę spotkanie z psychologiem, albo opiekunem. Brałam jednak udział w grupie wsparcia, bo mogłam posłuchać innych, ale przede wszystkim dlatego, że rozmawialiśmy o wielu sprawach ogólnych, które mnie interesują. Rozmawialiśmy o relacjach z rodziną, o emocjach, o tym jak utrzymywać motywację i co nas motywuje. W tym sensie, dla mnie te spotkania były ciekawe i ważne.

Ze względu na własne zobowiązania – szkoła, praca zawodowa, opieka nad dzieckiem – młodzież nie miała możliwości uczęszczania na spotkania grupy regularnie. Frekwencja na zajęciach wahała od się 4 do 12 uczestników. Korzystny był jednak fakt, że spotkania grup odbywały się o stałych porach i młodzież, w miarę możliwości, starała się pojawiać.

Uczestniczka grupy objęcia wsparciem Fundacji Twoja Pasja:

Uważam, że udział w grupie jest bardzo potrzebny. Nie tylko dlatego, że jest okazją do wymiany doświadczeń, czy wzajemnego wsparcia w trudnych sytuacjach, ale pracując w grupie mamy możliwość spojrzenia na problem z różnych stron, uzyskania ważnych informacji zwrotnych i w efekcie podjęcia najlepszych, możliwych decyzji.

Edukacja pozaformalna

Młodzież miała możliwość budowania nowych umiejętności nie tylko w ramach specjalistycznych działań podejmowanych w ramach zadania. Ważne były również działania z zakresu edukacji pozaformalnej.

Dotyczyła ona prostych czynności takich jak chociażby samodzielne przygotowywanie posiłków, czy sprzątanie pomieszczeń Klubu Dobre Flow czy Fundacji po DRUGIE. Dzięki nim uczestnicy uczyli się m.in. jak przygotować zdrowy, tani, prosty posiłek, ale także uczyli się odpowiedzialności za miejsca wspólne.

Opiekun usamodzielnienia w Fundacji po DRUGIE:

Młodzież, która do nas przychodzi bardzo często nie radzi sobie z prostymi czynnościami dnia codziennego. Nie potrafi w sposób rozsądny zrobić zakupów żywnościowych – nie ma zbyt wiele pieniędzy, a wybiera droższe półprodukty. Nie potrafi utrzymać czystości i zadbać o własne otoczenie. W projekcie staramy się przerzucać odpowiedzialność za te sprawy na młodzież, by uczyła się jak prowadzić dom. Uczestnicy samodzielnie robią zakupy, ale wcześniej ustalamy, co powinni kupić, robimy listę, podliczamy na co możemy sobie pozwolić. Pokazujemy również jak ugotować proste, zdrowe potrawy.

Duży nacisk w projekcie był położony na działania artystyczne, które odbywały się zarówno w klubie jak i w Fundacji po DRUGIE. Działania te pozwalały uczestnikom odkrywać własne talenty, budować poczucie własnej wartości, ale również uczyć się współpracy, działania w zespole, systematyczności. Zdobyte w ramach działań artystycznych umiejętności i dobre samopoczucie przekładały się również na inne podejmowane przez młodzież działania – lepsze wyniki w nauce czy aktywizację zawodową.

Uczestnik projektu – wspierany przez asystenta w Fundacji po DRUGIE:

Wziąłem udział w projekcie teatralnym i z początku byłem do niego bardzo źle nastawiony. Zupełnie nie mogłem zrozumieć po co mi to wszystko. Pracowaliśmy przez kilka miesięcy, a efektem tego działania było kilka wystawień spektaklu „Piotruś Punk”. Nasz spektakl pokazaliśmy w teatrach, a sala za każdym razem była pełna widzów. Poczuję się naprawdę fajnie. Byłem doceniony. Przekonałem się też, że potrafię zrobić różne rzeczy od początku do końca. To wszystko pomaga mi teraz lepiej myśleć o sobie i wierzyć, że mogę też poradzić sobie z innymi sprawami w życiu.

W Fundacji po DRUGIE w 2019 rok zrealizowano następujące działania z zakresu edukacji przez sztukę, z których korzystali uczestnicy projektu:

- 10 osób wzięło udział w projekcie pt. „Nie masz nic. Możesz mieć wszystko” dofinansowanym ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego; młodzież brała udział w warsztatach teatralnych, uczestniczyła w życiu kulturalnym stolicy (wyjścia do kin, teatrów);
- 1 osoba zagrała w spektaklu, który powstał w ramach wskazanego powyżej projektu pt. „Piotruś Punk” i zagrała m.in. na deskach Teatru Lalka i Teatru Dramatycznego;
- Zorganizowane zostały dwa pokazy ogniowe tzw. fire show z udziałem dwójki uczestników projektu – jeden pokaz odbył się z okazji Światowego Dnia Ubogich w Kamiliańskiej Misji Pomocy Społecznej; kolejny odbył się w ramach spotkania

liderkę biznesu na rynku nieruchomości (Top Woman Real Estate) i był wykonany z wykorzystaniem światła led;

- Regularnie przez kilka miesięcy odbywały się zajęcia pt. „Plastyka umysłu”, w ramach których młodzież wykonywała prace plastyczne, działanie sprzyjało relaksacji, ale również nabywaniu umiejętności koncentracji i radzenia sobie z emocjami.

Również w Klubie Dobre Flow realizowano bardzo wiele działań o charakterze artystycznym, które miały na celu kształtowanie prawidłowych postaw, motywacji do działania oraz poczucia sprawstwa.

- 15 osób uczestniczyło w projektach artystycznych w Polsce i w Gruzji: Brave Kids, Brave Kids Gruzja, Się kręci, Nowa Baza, Muzyczni Czarodzieje, Koncert dla dzieci z Fundacji Legia Dzieciom.
- Dorośli i młodzież zorganizowali i zagrali koncerty profilaktyczne (połączone z przemową motywacyjną, świadectwem przemian osób chętnych do takich wypowiedzi) dla młodzieży ze szkół w Poznaniu, Lublinie, Białymstoku, Warszawie, Bratysławie, Wrocławiu, Tbilisii, Wałbrzychu (razem 5 tys. odbiorców).
- 25 osób zorganizowało festiwal Say it LOUD, podczas którego odbył się Ogólnopolski Konkurs Talentów (25 uczestników z całej Polski). W jury konkursowym zasiadali: wiceburmistrz Pragi, raperzy Japko i Pono oraz DJ Arek Mąka. Na festiwalu wystąpił Grubson – znana młodzieżowa gwiazda. Odbiorcami działania było około 600 osób – dzieci, młodzież, dorośli, zwiedzający itp.
- Studio Dobre Flow Records (prowadzone w Klubie Dobre Flow) nagrało szereg utworów różnych artystów – od amatorów np. młodzież z placówek po profesjonalistów. Praca w studiu była okazją do nauki realizacji dźwięku, masteringu, ale także promocji czy innych działań związanych z zawodem producenta muzycznego.
- 2 wystawy prac podopiecznych – fotografia, sztuki plastyczne.
- 20 sesji fotograficznych; tworzenie plakatów, zaproszeń itp.
- 30 koncertów, w tym udział w imprezach organizowanych przez miasto i urząd dzielnicy np. „Praskie kolędy”.

Opiekun usamodzielnienia w Fundacji Twoja Pasja:

Działania artystyczne są swoistym punktem wyjścia do różnych innych aktywności. Pozwalają młodzieży poczuć się pewnie i nabrać wiary we własne możliwości. Uczestnicy naszego wsparcia mogą, ale nie muszą brać w nich udziału. Mimo, iż wiele osób trafia do nas bez jakiegokolwiek chęci działania, z negatywnym nastawieniem do podejmowania nowych wyzwań, zdecydowana większość młodzieży angażuje się w działania artystyczne. Każdy może wybrać coś dla siebie, taką przestrzeń, w której czuje się dobrze i pewnie. Po jakimś

czasie okazuje się, że młodzieży zaczyna zależeć nie tylko na sukcesach na scenie czy w galerii sztuki. Zaczynają również odczuwać potrzebę poprawy na innych polach funkcjonowania.

Zarówno w Klubie Dobre Flow jak i w Fundacji po DRUGIE młodzież włączała się także w działania o charakterze prospołecznym i w działania pozwalające na budowanie postaw obywatelskich. Młodzież miała możliwość wzmacniania poczucia własnej wartości, postawienia siebie w roli tego, który daje (nie tylko korzysta ze wsparcia) i odkrywania, że jej głos, jej udział w życiu społecznym jest ważny i potrzebny.

Oto kilka przykładów działań podjętych w Klubie Dobre Flow:

- Organizacja spotkań międzypokoleniowych – klub podjął współpracę z praskimi organizacjami zajmującymi się seniorami.
- Trzy edycje akcji charytatywnej „Ciuchłap” – akcja zorganizowana przez młodzież we współpracy z asystentką usamodzielnienia polegająca na zbieraniu ubrań/obuwia/kosmetyków, które były przekazywane osobom starszym, ubogim, doświadczającym bezdomności. Klub w ramach akcji podjął współpracę z Caritas Archidiecezji Warszawsko-Praskiej.
- 1 podopieczna wzięła udział w ogólnopolskiej konferencji organizowanej przez Fundację po DRUGIE dotyczącej bezdomności młodzieży jako prelegentka. Na konferencji opowiedziała o swoich doświadczeniach i własną perspektywę odnoszącą się do skutecznego wspierania ludzi młodych znajdujących się w kryzysie.

Młodzież korzystająca ze wsparcia w Fundacji po DRUGIE również brała udział w szeregu akcji i wydarzeń o charakterze społecznym.

Opiekun usamodzielnienia w Fundacji po DRUGIE:

Młodzież, która do nas przychodzi zwykle zaczyna od słów – nie wiem, nie umiem, nie chcę. Startuje z przegranej pozycji i bez większej wiary, że w jakikolwiek sposób może mieć wpływ na własne życie, a co dopiero na życie innych. Wolontariat, udział w debatach i konferencjach, uczestnictwo w wydarzeniach, w których głos naszej młodzieży ma znaczenie jest niezwykle ważny i pozwala przełamać ten schemat myślenia.

Poniżej informacja o wybranych działaniach podejmowanych przez młodzież z Fundacji po DRUGIE:

- Akcja „Pokonać upały” – młodzież wzięła udział w letniej akcji skierowanej do osób w kryzysie bezdomności, przebywających w przestrzeni miejskiej. W ramach akcji rozdawano bidony i czapki z daszkiem. Działanie powstało we współpracy Fundacji po DRUGIE z Ambulansem z Serca Karetka dla Bezdomnych i Caritas Archidiecezji Warszawskiej.
- Młodzież brała udział w różnych działaniach wolontariatu, m.in. wyprowadzanie chorych zwierząt z kliniki weterynaryjnej na spacer, udział w akcji oczyszczania rzeki połączonej ze spływem kajakowym, wiosenne porządki na terenie Centrum

Zdrowia Dziecka, pomoc w porządkowaniu wawerskiej świetlicy socjoterapeutycznej.

- Uczestnicy projektu wzięli udział w konferencji 18+ zorganizowanej przez Rzecznika Praw Obywatelskich, podczas której omawiano różne zagadnienia dotyczące młodzieży i jej problemów (m.in. zmiany klimatyczne, obecność w sieci, sytuację w szkole itp.).
- Młodzież brała udział w spotkaniu komisji ds. bezdomności działającej przy Rzeczniku Praw Obywatelskich, na której dzieliła się swoim doświadczeniem i mówiła o niezbędnych formach pomocy.
- Młodzież uczestniczyła w kilku debatach: spotkaniu z okazji Światowego Dnia Osób Bezdomnych, debatach organizowanych w ramach projektów realizowanych przez Fundację po DRUGIE i dotyczących przeciwdziałania przemocy oraz profilaktyce uzależnień.

Podjęte w projekcie kompleksowe działania i podążanie za potrzebami oraz możliwościami młodzieży pozwoliły, by wszyscy uczestnicy (nawet ci, którzy korzystali ze wsparcia na krótkiej przestrzeni czasowej) nabyli nowe umiejętności i poprawili swoje funkcjonowanie.

Oferta kierowana do młodzieży w ramach projektu pozwala na rozbudzenie w niej chęci do zmiany i zdobywanie pierwszych doświadczeń w procesie pracy nad poprawą własnej sytuacji.

Warto podkreślić, że część uczestników mimo odnoszonych porażek (np. konieczność opuszczenia hostelu) powraca do projektu i po pewnym czasie ponownie zwraca się po pomoc, co owocuje podejmowaniem przez nią kolejnych kroków i działań.

2/ Zwiększenie umiejętności komunikacyjnych i radzenia sobie w sytuacjach trudnych, panowania nad emocjami, reagowania w kryzysie, zniechęceniu, porażce oraz sukcesie, w wyzwaniach.

Uczestnicy projektu poprawili swoje funkcjonowanie we wskazanych w powyższym punkcie obszarach. Jest to związane z ich udziałem we wsparciu (praca z psychologiem socjoterapia, edukacja przez sztukę i inne).

Warto w tym miejscu zaznaczyć, że w ramach socjoterapii poruszone zostały konkretne bloki tematyczne, które umożliwiały osiągnięcie następujących efektów: spadek zachowań ryzykownych, lepsze zrozumienie siebie i innych, większa świadomość siebie, lepsze funkcjonowanie w grupie, umiejętność uczestniczenia w mediacji (większe umiejętności w zakresie rozwiązywania konfliktów), praca nad emocjami, uzależnieniami, komunikacją.

Socjoterapia była także ważnym elementem pracy umożliwiającym wprowadzanie nowych uczestników projektu, poznanie i integrację z grupą, wypracowanie zasad w minispółeczności, które są swoistym „próbowaniem się” w funkcjonowaniu społecznym, uczeniu się konstruktywnej komunikacji.

3/ Wykształcenie się grupy 10 liderów spośród uczestników, którzy będą realizować projekty własne, włączać kolejnych młodych do swoich działań, dzielić się wiedzą i własną przemianą.

W ramach projektu postawy leaderskie kształtowane były wśród większej grupy młodych osób i związane były zarówno z realizacją mini projektów (autorskie działania młodzieży wspierane przez opiekunów), jak również w ramach innych działań podejmowanych w Klubie czy nawet w Fundacji po DRUGIE.

Młodzież, która pozostawała w projekcie i korzystała ze wsparcia w dłuższej przestrzeni czasowej, sama zaczynała wychodzić z inicjatywami i odczuwać potrzebę realizowania działań, które będą wpływać na jej rozwój lub na otoczenie.

Wśród uczestników projektu można wskazać co najmniej 30 osób (2017-2019), które wykazywały się postawami liderów.

Oto niektóre inicjatywy podjęte w ramach projektu przez młodych liderów:

- Projekt zajęć tanecznych (realizowany przy SOD), prowadzony w każdą środę w jednym z PWD, zgromadził 40 dzieci. Zajęcia prowadziło **8 osób** uczestniczących w działaniach w ramach projektu Pozytywna Integracja Społeczna. Raz w tygodniu młodzi instruktorzy spotykali się na zebrania grupy razem z asystentem usamodzielnienia. Na zajęciach zawsze była osoba dorosła/pedagog wspierający młodych w realizacji projektu. W czasie projektu powstała choreografia, film. Finałem projektu był występ zorganizowany w czerwcu.
- Wyjazd męski i uformowanie się męskiej grupy wsparcia: spotkania, rozmowy, wsparcie, wyzwania. Chłopcy z opiekunem zorganizowali sami od podstaw wyjazd w góry, a także spotkania męskiej grupy. Dla wielu młodych chłopców to ważny projekt z powodu braku dobrych wzorców męskich i w ogóle braku ojca. W tym działaniu wzięło udział **7 osób**.
- **2 uczestników** wzięło udział w projekcie Brave Youth przy projekcie Brave Kids - uczestniczyli w projekcie jako pomocnicy liderów artystycznych. Projekt angażuje 150 dzieci z całego świata. Są to grupy pracujące metodami twórczej socjalizacji. Przez miesiąc w Polsce współtworzą show, a także uczą się od siebie, co daje wszystkim możliwość zdobycia ogromnego i bezcennego doświadczenia zawodowego.
- Podjęta została współpraca ze Stowarzyszeniem Scena Lubelska, w ramach której powstał spektakl pt. „A ty kim”; był wystawiany trzykrotnie i wzięło w nim udział 20 młodych ludzi, także jako obsługa techniczna, taneczna i inna, byli współtwórcami spektaklu, nie tylko wykonawcami (w tej grupie pracowało **10 młodych liderów**).
- Podjęta została współpraca z Oratorium, wspólnie zrealizowany został projekt pt. ”Wybieg Praski”, gdzie jedną z prowadzących była **1 młoda liderka** – podopieczna klubu chcąc kształcić się w stronę wychowawcy/arteterapeuty.

- W Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym przy ul. Strażackiej w Warszawie młodzież z klubu wspólnie zrealizowała film dotyczący profilaktyki picia w ciąży – **5 młodych liderów**.
- **5 młodych liderów** podjęło współpracę z Domem Kultury w Międzyzlesiu i ośrodkiem socjoterapeutycznym, gdzie zrealizowano warsztaty z rapu.
- **1 młody lider** poprowadził zajęcia dla młodzieży korzystającej ze wsparcia Fundacji po DRUGIE, na których dzielił się swoimi umiejętnościami w zakresie robienia profesjonalnego makijażu.

4/ Podniesienie kompetencji rodzicielskich.

Co roku w ramach projektu organizowane były warsztaty „Gdy zostanę MAMA/TATA”, podczas których młodzież uczyła się świadomych i odpowiedzialnych postaw wobec rodzicielstwa. Na zajęciach wykorzystane były specjalne symulatory niemowląt – lalki imitujące zachowania noworodka, lalki prezentujące dziecko urodzone z zespołem FAS, lalki pokazujące skutki zażywania przez matkę narkotyków w czasie ciąży i lalka z zespołem dziecka potrząsanego.

Wykorzystane w programie narzędzia pozwalały młodzieży lepiej przygotować się do odpowiedzialnej opieki nad dzieckiem. Ważnym elementem warsztatów były także rozmowy dotyczące relacji, dojrzałości i podejmowania decyzji w miejsce spontanicznych działań.

W wyniku podjętych działań:

- uczestnicy zdobyli wiedzę na temat ciąży, jej rozwoju, bezpiecznych (i niebezpiecznych) zachowań – np. konsekwencje picia alkoholu, zażywania narkotyków, potrząsania dzieckiem);
- uczestnicy zwiększyli wiedzę na temat bezpiecznych i ryzykownych zachowań seksualnych;
- uczestnicy zdobyli wiedzę w zakresie aspektów prawnych nastoletniego rodzicielstwa oraz rodzicielstwa w ogóle (władza rodzicielska, obowiązki rodzica, prawa dziecka, alimentacja);
- uczestnicy wykazują bardziej świadome i odpowiedzialne postawy w zakresie podejmowania współżycia i wchodzenia w role rodzicielskie.

5/ Podjęcie pracy zarobkowej przez osoby biernie zawodowo, nieuczące się.

Dla uczestników nieuczących się (głównie dotyczy to osób korzystających ze wsparcia asystenta w Fundacji po DRUGIE) jednym z najważniejszych celów jest aktywizacja zawodowa.

Młodzież ma możliwość korzystania w tym zakresie ze wsparcia doradcy zawodowego. Dla wielu uczestników spotkanie z tym właśnie specjalistą jest pierwszym kontaktem jaki podejmują.

Opiekun usamodzielnienia w Fundacji po DRUGIE:

Aktywizacja zawodowa stanowi jedno z najważniejszych wyzwań stojących przed naszymi uczestnikami. Niestety, choć wydaje się oczywiste, że skoro nie uczą się i nie mają środków do życia, powinni pracować, ich droga do zatrudnienia nie jest wcale prosta. Bardzo często młodzież nie ma przygotowania zawodowego, ani żadnych doświadczeń związanych z wykonywaniem pracy. Często również ma bardzo duże oczekiwania – co do zarobków i zaangażowania – które nie pokrywają się z rzeczywistością. Proces aktywizacji zawodowej nie jest zatem łatwy.

Doradca zawodowy zatrudniony w projekcie zwraca uwagę na kilka ważnych barier stojących na drodze do podjęcia pracy przez uczestników:

- brak dokumentów (dowód osobisty, świadectwa szkolne, certyfikaty ukończenia kursów, książeczki sanepidowskie);
- brak doświadczenia i kwalifikacji zawodowych;
- problemy ze zdrowiem psychicznym i uzależnienia;
- brak wiedzy na temat funkcjonowania rynku pracy i nierealistyczne oczekiwania.

Doradca zawodowy przeprowadzał wywiad z każdym uczestnikiem i sprawdzał jego możliwości na rynku pracy. W doborze zatrudnienia brał pod uwagę potencjały i ograniczenia kandydata starając się tak wybierać potencjalnych pracodawców, by szanse na utrzymanie pracy przez uczestnika były jak największe.

Doradca zawodowy:

Sytuacja na rynku pracy w stolicy jest w tej chwili bardzo dobra i dla każdego można znaleźć coś odpowiedniego. Problemy z aktywizacją zawodową nie dotyczą zatem braku miejsc pracy, ale ograniczeń młodzieży. O ile praktycznie każdy uczestnik ma szansę uzyskać zatrudnienie, to niewielu jest w stanie zatrudnienie utrzymać. Młodzież ma kłopot z porannym wstawaniem, trudności w poruszaniu się po mieście, odpowiednim planowaniem. Do tego dochodzą ograniczenia zdrowotne – problemy psychiczne, uzależnienia.

Doradca zawodowy prowadził grupę facebookową WORK WORK WORK, na której na bieżąco zamieszczał ogłoszenia o pracę. Podjął również współpracę z konkretnymi pracodawcami przygotowanymi do zatrudnienia osób z grupy docelowej projektu.

Spośród młodzieży zrekrutowanej do projektu w 2019 r. przez Fundację po DRUGIE:

- stałą pracę utrzymuje 9 osób,
- 1 osoba pracuje dorywczo,
- 3 dziewczęta zajmują się dziećmi,
- 1 jest osadzona.

Wśród uczestników wsparcia Klubu Dobre Flow:

- 6 osób znalazło pracę (umowy o pracę i zlecenia) m.in. w przedszkolu, jako recepcjonistka w Galerii Wileńskiej, w magazynie książek;
- 10 osób zaczęło własne projekty zawodowe: choreografie i wyjazdy międzynarodowe oraz praca instruktora tanecznego; praca pomocnika wychowawcy i instruktora animacji z wykorzystaniem socjalizacji twórczej; prowadzenie sezonowego baru na plaży; praca charakteryzatora/makijażysty w jednym z najlepszych salonów w Warszawie; praca wokalistek w projektach artystycznych; realizacja dźwięku i imprez masowych.

6/ Podniesienie kompetencji i kwalifikacji (edukacja, kursy zawodowe)

W 2019 roku wśród uczestników korzystających ze wsparcia w Fundacji po DRUGIE 5 osób kontynuowało naukę. Żadna nie podniosła w minionym roku kwalifikacji zawodowych.

Warto jednak wspomnieć, że w 2018 roku 4 uczestników z tej grupy zdobyło nowe kwalifikacje, co przełożyło się na ich aktywizację zawodową.

Opiekun usamodzielnienia w Fundacji po DRUGIE:

Młdzież nie ma motywacji do dalszego uczenia się, co często jest związane z dużymi zaległościami. Wysiłek, który uczestnicy musieliby włożyć, by ukończyć kolejny etap kształcenia jest rozłożony na lata, co powoduje duże zniechęcenie. Jednocześnie młodzież ma świadomość, że przede wszystkim musi zarobić pieniądze i pójść do pracy.

Nieco większą motywację mają osoby, które są objęte indywidualnym programem usamodzielnienia i mają prawo do pomocy na kontynuowanie nauki. Często jednak obserwujemy, że zależy im jedynie na uzyskaniu środków finansowych, nie zaś na podjęciu faktycznej edukacji.

Jeśli chodzi o młodzież z Klubu Dobre Flow, udało się osiągnąć wysokie rezultaty w zakresie poprawy sytuacji szkolnej. Wszyscy uczestnicy (zarówno ci rekrutowani w 2019 roku jak i w poprzednich latach) uzyskali promocje do kolejnych klas i zaliczyli kolejne etapy kształcenia. Wśród osiągnięć młodzieży warto odnotować, że 5 osób zdało maturę, a 3 osoby rozpoczęły studia wyższe na kierunkach resocjalizacja, mechatronika i malarstwo na Akademii Sztuk Pięknych.

WNIOSKI I REKOMENDACJE:

Podjęmowane w projekcie działania bez wątpienia przyczyniają się do poprawy sytuacji młodzieży i pozwalają na powstrzymanie jej od zachowań ryzykownych i destrukcyjnych. Młodzież uczy się lepszego funkcjonowania, podejmuje walkę ze swoimi ograniczeniami, kształtuje postawy obywatelskie i jest lepiej przygotowana do pełnienia ról społecznych.

Podsumowując realizowane zadanie warto zwrócić uwagę na kilka obszarów wymagających wprowadzenia dodatkowych rozwiązań i narzędzi:

Brak możliwości wsparcia wszystkich zgłaszających się do projektu młodych osób, więcej potrzeb niż możliwości.

W obydwu grupach dostrzeżono, że zapotrzebowanie na prowadzone działania nie dotyczy jedynie osób z warszawskiej Pragi i Targówka. Problem stanowi fakt, że nie ma możliwości przekierowania uczestników do innych form wsparcia realizowanych na terenie innych dzielnic. Szczególnie trudna jest tu sytuacja młodzieży w kryzysie bezdomności, która nie pochodzi z Warszawy, a przyjeżdża do stolicy poszukując dla siebie lepszych możliwości.

Coraz więcej uzależnionych

Jak wynika z dokumentów projektu, w szczególności częstego tracenia przez młodzież możliwości pobytu w hostelu czy mieszkaniu treningowym, ogromnym problemem są uzależnienia. Młodzież aktywnie zażywająca środki psychoaktywne dodatkowo popełnia przestępstwa, głównie rozboje i kradzieże, nie angażuje się w proces pracy nad zmianą.

Brak wsparcia psychiatrycznego

Specjaliści i asystenci zwracają również uwagę na trudność w uzyskiwaniu pomocy psychiatrycznej. Z ich doświadczeń wynika, że znacząca liczba uczestników wymaga takiego wsparcia.

W kolejce do psychiatry uczestnicy czekają nawet kilka miesięcy, jednocześnie rzadko mają gotowość udania się na przykład na izbę przyjęć.

Niewystarczające wsparcie psychologiczne

Zaplanowane w projekcie wsparcie psychologa jest nieadekwatne do potrzeb. Należałoby zwiększyć jego wymiar o co najmniej dodatkowych 20 godzin w miesiącu.

Zakwaterowanie interwencyjne

Rozwiązanie polegające na umieszczaniu młodzieży w hostelach pracowniczych jest bez wątpienia lepsze niż umieszczanie w schronisku czy noclegowni, jednak niesie ze sobą pewne ryzyko związane chociażby z brakiem wystarczającej kontroli jak i z faktem, że w hostelach przebywają również osoby trzecie (często robotnicy, którzy wieczorami spożywają alkohol). Optymalnym rozwiązaniem byłoby wprowadzenie dodatkowych mieszkań treningowych – zarówno dla dziewcząt jak i dla chłopców i zwiększenie wymiaru wsparcia w postaci opiekuna mieszkań.